

Een ervaringsgerichte workshop aan intern begeleiders uit het reguliere basisonderwijs.

Een onderzoek naar de inhoud voor een ervaringsgerichte workshop aan intern begeleiders
uit het reguliere basisonderwijs

Irene Sipkens
1547049
Voltijd 4
Creatieve therapie drama
Mei 2012

Inhoudsopgave

1.	AANLEIDING	3
2.	PROBLEEMSTELLING	3
3.	HOOFDVRAAG	3
4.	DEELVRAGEN	4
5.	ONDERZOEKSMETHODE.....	4
6.	ONDERZOEKSRESULTATEN.....	4
6.1	WAT IS ER IN NEDERLAND AL OP GEBIED VAN VAKTHERAPIE IN HET REGULIERE BASISONDERWIJS?	5
6.1.1	<i>Therapeuten die individuele en groepstherapie geven</i>	5
6.1.2	<i>Workshops/trainingen voor klassen en scholen</i>	6
6.1.3	<i>Conclusie</i>	6
6.2	WAT IS DE ROL VAN DE VAKTHERAPEUT IN HET REGULIERE BASISONDERWIJS?	7
6.2.1	<i>Welke kinderen uit het reguliere basisonderwijs hebben het meeste baat bij vaktherapie?</i>	7
6.2.2	<i>Zijn er ook contra-indicaties</i>	8
6.2.3	<i>Waarom hebben kinderen baat bij vaktherapie?</i>	8
6.2.4	<i>Wat doet de vaktherapeut naast het geven van therapie?</i>	9
6.2.5	<i>Conclusie</i>	9
6.3	WAT IS DE ROL VAN DE INTERN BEGELEIDERS BIJ DE VAKTHERAPIE IN SCHOOL?	10
6.3.1	<i>Taak intern begeleiders bij de vaktherapie</i>	10
6.3.1.1	De intern begeleider draagt zorg voor de doorverwijzing	10
6.3.1.2	De Intern begeleider houdt mede de voortgang in de gaten.....	10
6.3.1.3	De intern begeleider maakt ouder contact	11
6.3.2	<i>Afname van de werkdruk</i>	11
6.3.3	<i>Conclusie</i>	11
6.4	WELKE INFORMATIE MOET WORDEN OVERGEBRACHT AAN DE INTERN BEGELEIDERS?	12
6.4.1	<i>Welke informatie moet ik via de workshop over brengen op de Intern begeleiders volgens professionals uit de praktijk?</i>	12
6.4.2	<i>Aan welke informatie hebben de intern begeleiders van Meerkring behoefte?</i>	12
6.4.3	<i>Conclusie</i>	12
6.5	WAT ZIJN TOEPASSINGSMOGELIJKHEDEN VAN VAKTHERAPIE IN DE DAGELIJKSE PRAKTIJK EN HOE KAN DIT INGEBED WORDEN IN DE BESTAANDE ZORGSTRUCTUUR?	13
6.5.1	<i>Bestaande zorgstructuur binnen de school</i>	13
6.5.2	<i>Individuele therapie</i>	13
6.5.3	<i>Groepstherapie</i>	14
6.5.4	<i>In de dagelijkse praktijk</i>	14
6.5.5	<i>Conclusie</i>	14
6.6	OP WELKE MANIEREN KUN JE INFORMATIE OVER VAKTHERAPIE OVERBRENGEN?	15
6.6.1	<i>Verschillende mogelijkheden voor het overbrengen van informatie</i>	15
6.6.2	<i>Welke manier past bij intern begeleiders uit het reguliere basisonderwijs?</i>	15
6.6.3	<i>Wat is er al gedaan binnen 'Meerkring'?</i>	16
6.6.4	<i>Welke manier van informatie overbrengen kies ik?</i>	16
6.6.5	<i>Welke voorwaarden zitten er aan deze manier van presenteren?</i>	16
6.6.5.1	30%-70% regel	16
6.6.5.2	Controle houden.....	16
6.6.5.3	Interactief leren/verschillende leerstijlen	17
6.6.6	<i>Conclusie</i>	17
7.	ALGEMENE CONCLUSIE	18
8.	AANBEVELINGEN	20
9.	DANKWOORD	20
10.	LITERATUURLIJST	21
10.1	BOEKEN:.....	21
10.2	ARTIKELN:	21
10.3	AFSTUDEERONDERZOEKEN	21
10.4	WEBSITES:	21
10.5	GERAADPLEEGDE PERSONEN:	22

1. Aanleiding

Aanleiding voor dit onderzoek is de workshop die ik wil geven in het reguliere basisonderwijs. Om daar de juiste informatie over te kunnen brengen en te noteren in mijn handleiding, zal ik onderzoek moeten doen naar de informatie behoefte van Intern begeleiders en naar inhoudelijke aspecten waarover ik meer wil vertellen in de workshop zoals de kinderen waarvoor vaktherapie geschikt is en hoeveel vaktherapeuten er in de rest van Nederland werkzaam zijn in het onderwijs. Om dit onderzoek te sturen heb ik één hoofd en zes deelvragen bedacht. Deze hoofd- en deelvragen kunt u vinden onder punt 3 en 4. De resultaten van dit onderzoek zijn te vinden in hoofdstuk 6. Uit dit onderzoek volgt dan uiteindelijk de handleiding voor de workshop, wat mijn product zal worden (dit is een los verslag).

2. Probleemstelling

Eigenlijk zijn er meerdere problemen die spelen in het onderwijs met betrekking tot vaktherapie. Het grootste probleem is wellicht dat veel intern begeleiders¹ niet goed weten wat vaktherapie inhoudt. Dit geldt voornamelijk voor andere organisaties. Bij stichting Meerkring weten de intern begeleiders als het goed is wel wat vaktherapie is. Toch mist er binnen de scholen die het wel weten, maar die geen vaktherapie hebben nog wat om ze over de streep te trekken. Uit de enquêtes blijkt vooral dat de scholen die nog niet weten wat CT inhoudt het nut nog niet zien van therapie binnen de school of het heeft geen prioriteit. Een ander probleem wat hiermee samenhangt is dat de intern begeleiders het al heel druk hebben en dat er binnen de school weinig financiële middelen beschikbaar zijn. Om hierop in te spelen wil ik mijn verkorte workshop geven op een al bestaande IB dag. De handleiding is gebaseerd op een workshop van 2 uur. Dit is de uitgebreidere variant van de workshop die ik voor stichting Meerkring ga geven. In de uitgebreide workshop zal ik informatie over brengen die ik via dit onderzoek heb ontdekt. Ik zal o.a. informatie geven over de financiële mogelijkheden en de rol van de Intern begeleiders bij de vaktherapie. Uit dit onderzoek zal een volledig beschreven handleiding voor een ervaringsgerichte workshop voortvloeien.

3. Hoofdvraag

Ik heb mijn derdejaars stage in het onderwijs gelopen en daarmee ervaring opgedaan binnen deze specifieke basisschool. Maar om mijn inzichten meer te generaliseren wil ik ook bij andere scholen en met vaktherapeuten of stagiaires praten. Zo krijg ik een genuanceerder beeld van wat er speelt in het reguliere basisonderwijs en welke taak hier is weggelegd voor de vaktherapeut. Ook zal ik in dit onderzoek aandacht besteden aan hoe de rol van de vaktherapeut is over te brengen op intern begeleiders uit het reguliere basisonderwijs. Dit onderzoek wil ik structureren aan de hand van mijn hoofdvraag en de bij behorende deelvragen die in het hoofdstuk hieronder worden genoemd.

Hoofdvraag: Op welke manier is de rol van de vaktherapeut in het reguliere basisonderwijs over te brengen aan intern begeleiders?

¹ De intern begeleider is een leerkracht die zich naast zijn onderwijzende taak ook verantwoordelijk is voor de leerlingenzorg, na- en bijscholing van het team, gestalte geven aan de onderwijsvisie en het uitzetten van lijnen met betrekking tot de pedagogische en didactische aanpak binnen de school.

4. Deelvragen

- Wat is er in Nederland al op gebied van vaktherapie in het reguliere basisonderwijs?
- Wat is de rol van de vaktherapeut in het reguliere basisonderwijs?
- Wat is de rol van de intern begeleiders bij de vaktherapie?
- Wat zijn toepassingsmogelijkheden van CT in de dagelijkse praktijk en inbedding in de bestaande zorgstructuur?
- Welke informatie moet worden overgebracht aan de intern begeleiders?
- Op welke manier kun je informatie over vaktherapie overbrengen?

5. Onderzoeksmethode

Ik heb voor dit onderzoek gebruik gemaakt van kwalitatieve onderzoeksmethoden. Ik heb voor mijn interviews gebruik gemaakt van zowel face-to-face interviews als schriftelijke interviews die ik over de mail heb verzonden. Aangezien mijn onderzoek zich richt op een specifieke doelgroep zijn er te weinig mogelijkheden voor een kwantitatief onderzoek. Daarnaast kan ik door deze manier van onderzoeken dieper op de vragen in gaan. Ik heb informatie verzameld door web onderzoek, hiermee bedoel ik dat ik veel gegevens heb gevonden op websites. Ook artikelen en boeken maakten deel uit van mijn onderzoek. Ik heb voor dit praktijk onderzoek gekozen voor het ontwerpgericht onderzoek. Ik ontwerp een oplossing voor een bepaald probleem (weinig bekendheid/betrokkenheid van vaktherapie bij intern begeleiders, binnen het reguliere basisonderwijs) wat ook op andere scholen kan worden toegepast. Wat ik hierbij wel dien op te merken is dat het ontwerpgericht onderzoek meestal nog verder gaat, na het onderzoeken volgen er try-out's waarna het ontwerp definitief wordt gemaakt. Met mijn onderzoek kom ik tot de ontwerp fase, maar voor de try-out fase en definitief ontwerp heb ik te weinig tijd binnen deze afstudeer periode.

6. Onderzoeksresultaten

In de komende 6 paragrafen zal ik de resultaten van mijn onderzoek uitschrijven. Ik heb zes deelvragen geformuleerd die ik hieronder zal beschrijven. Elke deelvraag is onderverdeeld in verschillende onderwerpen waarna bij elke deelvraag een conclusie wordt gegeven. Aan het eind van dit hoofdstuk zal ik een algemene conclusie trekken die alle eerder genoemde hoofdstukken omvatten.

6.1 Wat is er in Nederland al op gebied van vaktherapie in het reguliere basisonderwijs?

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden ben ik het internet op gegaan. Ik heb vooral gezocht via de website van de Federatie voor Vaktherapeutische Beroepen (FVB). Hier staan alle (kandidaat) geregistreerde en senior geregistreerde op vermeld en de meeste met een kleine beschrijving. Ik heb mijn onderzoek toegespitst op mensen die werken in het reguliere basisonderwijs. Deze mensen heb ik aangeschreven en daarbij vragen gesteld over hun werk. Ik heb ontdekt dat er twee groepen vaktherapeuten werkzaam zijn in het reguliere basisonderwijs namelijk mensen die individuele of groepstherapie geven en mensen die trainingen geven zoals SOVA of weerbaarheidstrainingen. Hieronder heb ik geprobeerd om mijn bevindingen schematisch weer te geven.

6.1.1 Therapeuten die individuele en groepstherapie geven

De meeste therapeuten die werken in het onderwijs werken zelfstandig. Ik heb in de tabel hieronder de gegevens opgenomen van de mensen die ik heb aangeschreven en waarvan ik een reactie heb mogen ontvangen. Ik geef per praktijk aan of er naast het werk in het onderwijs ook sprake is van een eigen praktijk, hoeveel kinderen er binnen de school worden gezien en eventuele bijzonderheden.

Praktijk	<u>Eigen praktijk</u>	<u>Hoeveel kinderen krijgen therapie op school?</u>	<u>Bijzonderheden</u>
Praktijk 1	ja	5-7 kinderen + 1 gezin	"Alleen als kinderen geïsoleerd leven (daar heb ik er nog wel een aantal van) en niet op de tijd van de groepstherapie kunnen, dan verplaats ik de therapie naar school zodat er toch vrienden en vriendinnetjes mee kunnen komen naar therapie. (in overleg leerkracht)"
Praktijk 2	ja	15-20 (gedeeld over 5 therapeuten)	"We zien kinderen op school of in de praktijk, afhankelijk van de situatie en de hulpvraag. Op 3 scholen zijn we standaard een dag per week en zien dan ong. 6 kinderen op 1 dag."
Praktijk 3	Nee	10 kinderen	De 'tekenbus' rijdt van locatie naar locatie. In de bus bevinden zich alle materialen die gebruikt worden binnen de therapie.
Praktijk 4	Nee	4 kinderen per jaar (rugzak kinderen)	Daarnaast heeft zij 10 sessies gegeven om de groepsbanden te versterken in een groep 5/6 combinatie met 17 kinderen.
Praktijk 5	Nee	15 kinderen per jaar	Zelfde praktijk als praktijk 2 bij de trainingen
Praktijk 6	Nee	+/- 30 kinderen per jaar (momenteel binnen één school, maar sommige jaren werkte ze op drie scholen tegelijk.	Zij heeft een eigen praktijk opgericht en word ingehuurd door de scholen en betaald door de ouders. Maar zij behandelt geen kinderen aan huis en werkt uitsluitend binnen scholen.

6.1.2 Workshops/trainingen voor klassen en scholen

Naast therapeuten die individuele of groepstherapieën geven zijn er ook vaktherapeuten die zich richten op trainingen aan klassen zoals een SOVA of weerbaarheidstraining. Dit wordt vrij veel gedaan ook door mensen met een ander beroep. Daarom heb ik me alleen gefocust op trainingen gegeven door vaktherapeuten. Ik heb +/- 5 therapeuten gevonden die trainingen geven op basisscholen. Waarvan drie praktijken hebben gereageerd op mijn schriftelijke vragen. Hieronder vind u de resultaten.

<u>Praktijk:</u>	<u>Hoeveel trainingen per jaar:</u>	<u>Daarnaast ook individuele of groepstherapie:</u>	<u>Bijzonderheden:</u>
Praktijk 1	Tot nu toe 1x gedaan,	Ja, als daar behoefte aan is of als er geen groep gevormd kan worden	Deze praktijk is net 10 maanden opgestart
Praktijk 2	Ongeveer 30x, gedurende de jaren wordt dit steeds vaker	Ja, ongeveer 15 kinderen per jaar.	Bij de trainingen wordt voornamelijk PMT ingezet.
Praktijk 3	1x 10 sessies gedaan voor het versterken van de groepsbanden	Ja, 4 kinderen per jaar (rugzakkinderen)	Dit is dezelfde therapeut als praktijk 4 in de bovenstaande tabel

6.1.3 Conclusie

Zoals hierboven te lezen is lopen de werkzaamheden sterk uit een, maar kun je het grofweg indelen in twee groepen werkzaamheden, namelijk individuele therapie of groepstherapie in kleine groepjes en trainingen voor een hele klas of grote groep. Er zijn verschillende mogelijkheden voor vaktherapeuten om te werken in het reguliere basisonderwijs en dat de mogelijkheden er zijn wordt bewezen door de therapeuten die werken in het onderwijs. Er wordt al het nodige gedaan op gebied van vaktherapie in het onderwijs, maar de markt is nog niet verzadigd. Helaas kan ik geen compleet beeld schetsen aangezien er praktijken zijn die wel in het onderwijs werken, maar die om uiteenlopende redenen niet hebben gereageerd. Het beeld wat ik nu heb is dat er voornamelijk beeldende therapeuten werken in het onderwijs.

6.2 Wat is de rol van de vaktherapeut in het reguliere basisonderwijs?

Op deze vraag is niet een eenduidig antwoord te geven. Dat er werk is voor vaktherapeuten in het basisonderwijs laat hoofdstuk 6.1 zien. En wat de vaktherapeut voor het basisonderwijs kan betekenen zal in dit hoofdstuk aan bod komen.

6.2.1 Welke kinderen uit het reguliere basisonderwijs hebben het meeste baat bij vaktherapie?

De vraag wanneer CT werkzaam kan zijn en welke kinderen er baat bij kunnen hebben is niet eenduidig te beantwoorden omdat er veel verschillende meningen over bestaan. In het boek 'spelen met mogelijkheden' van Eveline Grabau en Henriëtte Visser (2002) staat het volgende: In bijna alle gevallen kan CT werkzaam zijn. *"Het is nagenoeg altijd mogelijk gericht te analyseren en gericht en procesmatig situaties te hanteren en een passend aanbod te doen. Dat maakt dat creatieve therapie in wezen in bijna alle gevallen waar therapie nodig is, werkzaam kan zijn. Kinderen hoeven niet aan een bepaald profiel te doen alvorens ze met creatieve therapie kunnen beginnen."*²

Veel van de creatieve therapie kun je aanpassen aan het kind. Je kunt processen heel bewust doorwerken in het medium, maar je kunt er ook voor kiezen om het proces zich te laten afspelen op een onbewuster niveau. Soms werk je op beide niveaus tegelijk.

Binnen het reguliere basisonderwijs zijn veel kinderen met problemen te zien. Zoals Grabau, E en Visser, H benoemden kunnen eigenlijk alle kinderen bij de vaktherapeut terecht. Ik denk dat dat voor grote groepen uit het reguliere basisonderwijs geldt. Ik zal hieronder benoemen voor welke groepen kinderen vaktherapie in elk geval kan helpen. Natuurlijk kunnen er dan bij het individuele kind toch contra-indicaties zijn.

- ❖ Laag zelfbeeld/faalangst/weinig ik-sterkte
- ❖ Emotie regulatie/agressie regulatie
- ❖ ADD/ADHD/PDD-NOS/Autisme spectrum stoornissen
- ❖ Leren omgaan met frustratie
- ❖ Grenzen aangeven en grenzen van anderen respecteren
- ❖ Concentratie
- ❖ Vergroten van het welbevinden
- ❖ Ontspanning
- ❖ Sociale vaardigheden oefenen

Deze opsomming is niet compleet, er zijn nog vele mogelijkheden meer die ik hier nu niet benoem. Het belangrijkste is dat er wordt gekeken naar het individuele kind.

Een belangrijk aandeel in de therapie is ook de klik met de therapeut. Als die klik er niet is of gaan de weg verdwijnt, dan wordt de therapie ook minder effectief en kan het plezier in spel afnemen. Hier dien je alert op te zijn.

Vaak zie je dat het gedrag waar een kind mee wordt aangemeld niet het uiteindelijke probleem blijkt te zijn. Soms zitten er nog lagen onder die tot dan toe voor de buitenwereld niet zichtbaar waren. Een voorbeeld hiervan is een kind met een laag zelfbeeld wat dit vertaald in clownesk of agressief gedrag. Vaak is het zichtbare gedrag (het clowneske gedrag of de agressiviteit) de reden van aanmelding en blijkt in de observatie periode dat het kind een laag zelfbeeld heeft. Je kunt je dan het beste focussen op dat lage zelfbeeld. Als daar

² In het boek spelen met mogelijkheden van Eveline Grabau en Henriëtte Visser (2002)

verandering in komt zal het clowneske gedrag ook verminderen. Want dat gedrag is dan niet meer nodig om het probleem zichtbaar te maken.

6.2.2 Zijn er ook contra-indicaties

De schrijvers uit het stukje van 2.1 zijn van mening dat er geen contra indicaties zijn voor kinderen waarvoor therapie in zijn algemeenheid geïndiceerd is. Marcella Klammer spreekt in een interview met het blad HJK (verschenen in december 2009) over een contra indicatie voor beeldend. Zij zegt hierover: *"Er zijn enkele contra-indicaties, bijvoorbeeld kinderen die geen affiniteit met beeldend werk hebben. Soms is er ook een te grote angst om te veranderen of kan het kind geen affiniteit opbouwen met de therapeut. Of er kan materiaal zijn dat angst oproept. Bij een seksueel misbruikt kind bijvoorbeeld kan papier-maché associaties met sperma oproepen. De therapeut is alert op zulke zaken en zal andere materialen of werkvormen inzetten.*

Er zijn dan echter wel deelbehandelingen mogelijk, denk bijvoorbeeld aan grenzen leren trekken, eigenheid en 'ik'-versterking zodat het kind steviger in de schoenen staat en 'nee' kan zeggen. Leren dat het geen slachtoffer hoeft te zijn en zelf niet schuldig is. Maar er kan ook een grens aan de behandeling komen als de ouders niet verder mee kunnen groeien met hun kind. Het kind ontwikkelt zich bijvoorbeeld emotioneel verder dan zijn ouders, deze begrijpen hun kind niet meer en kunnen het gaan afwijzen. Het mag nooit zo zijn dat het kind van de ouders gaat vervreemden of dat het in een loyaliteitsconflict komt"

Een vaktherapeut moet altijd kijken naar de mogelijkheden van het kind. Als er een contra-indicatie is voor het medium beeldend hoeft dit niet te betekenen dat er ook een contra-indicatie is voor vaktherapie in het algemeen. De therapeut voegt zich naar de cliënt en kan daarmee aansluiten bij welk kind en welke wens dan ook.

6.2.3 Waarom hebben kinderen baat bij vaktherapie?

Ik kan vier redenen geven waarom kinderen meer baat hebben bij vaktherapie, dan bij andere vormen van (gespreks)therapie.

- ❖ Vaktherapie is non-verbaal: Niet alles hoeft in woorden te worden uitgedrukt, kinderen zijn tot een jaar of 13 nog niet in staat om alles wat zij voelen uit te spreken. Hiervoor missen zij de woordenschat en inzicht in eigen gevoelens. Omdat vaktherapie niet van een kind vraagt alles te vertellen sluit het goed aan bij de vermogens van het kind.
- ❖ Kinderen leren door spel: kinderen leren vooral door te doen en door te spelen. Al spelende leren kinderen de wereld om hen heen begrijpen. Wie kent er niet het volgende voorbeeld: *een moeder heeft een appel gegeven aan haar kind. Dit kind wil haar appel niet opeten en moeder wordt hier boos over. Even laten zie je dat het kind boos is op de pop omdat het de appel niet op wil eten.* Hierbij zie je dat het kind de rol van moeder inneemt om te begrijpen hoe de situatie in elkaar zit. Het is een manier om verhoudingen tussen personen te begrijpen. Dit proces gaat vaak onbewust.
- ❖ Creatief bezig zijn is voor kinderen heel natuurlijk. Zij verwerken hetgeen ze meemaken in spel en door te tekenen. Kinderen houden er meestal van om met de handen bezig te zijn en lekker vies te worden. hier kan je als vaktherapeut op aansluiten, door dit proces te begeleiden en waar nodig via interventies te sturen.
- ❖ Door te spelen en te experimenteren word er een ontwikkeling-/gedragsverandering op gang gebracht. Ook dit is een natuurlijk proces voor kinderen. Net als spel een manier is om de wereld om hen heen te leren begrijpen is het ook een manier (natuurlijk met interventies van de therapeut) om gestagneerde ontwikkeling weer op gang te brengen.

6.2.4 Wat doet de vaktherapeut naast het geven van therapie?

Naast het geven van therapie kan de vaktherapeut nog meer waarde hebben binnen de school. Een vaktherapeut kan als derde persoon dienen als de school problemen heeft met ouders. Soms is het voor ouders dan heel moeilijk om met de school te praten, maar kunnen zij dat wel met een onafhankelijke persoon binnen de school. Je kunt dan als therapeut een verbindende factor zijn.

Een andere mogelijkheid is dat je de observerende taak van de intern begeleiders over neemt. Als een leerkracht problemen heeft met een specifieke leerling of moeite in de omgang met de klas, dan zou normaal de intern begeleider in de klas komen observeren. Dit is zinvol, maar zou ook gedaan kunnen worden door de therapeut. Deze kan dan meteen tips en adviezen aan de leerkracht meegeven. Zo worden leerkrachten meer handelingsbekwaam.

Ten slotte kan een therapeut deel uit maken van de zorgadvies teams. Hoe dit geregeld is zou per school kunnen verschillen. In elk geval kan de therapeut hierin deelnemen en kennis inbrengen over de ontwikkeling van kinderen op sociaal-emotioneel gebied.

6.2.5 Conclusie

Bijna alle kinderen uit het reguliere basisonderwijs kunnen baat hebben bij vaktherapie. Zoals eerder in dit hoofdstuk is gesteld zijn er maar enkele contra-indicaties voor vaktherapie. Het kan gebeuren dat de contra-indicatie voortkomt uit het contact tussen cliënt en therapeut wat niet klikt. Dan kan er alsnog wel sprake zijn van een indicatie voor vaktherapie, maar met een andere therapeut. Het is belangrijk om rekening te houden met het feit dat het zichtbare gedrag niet altijd het onderliggende probleem is. Tijdens de observatie periode dien je ook verder te kijken dan alleen het gesignaleerde gedrag en ook aandacht te besteden aan de eventuele onderliggende lagen. Kinderen spelen van nature en verwerken problemen en angsten binnen spel. Hier kun je als therapeut op inspelen en dit proces begeleiden. Vaak komen er kinderen in vaktherapie die hun problemen niet meer goed kunnen verwerken en daarbij hulp nodig hebben. Zij zijn vastgelopen in de ontwikkeling en door middel van de vaktherapie kan die ontwikkeling dan weer gestimuleerd worden. Het grootste gedeelte van het werk van de vaktherapeut bestaat uit geven van therapie, maar voor de vaktherapeut in het onderwijs is een veelzijdige rol weggelegd. Want naast het geven van therapie kan de therapeut een aandeel leveren binnen het zorgadvies team van de school, oudergesprekken houden met ouders die niet meer met de school overweg kunnen en zo een verbindende factor spelen en ten slotte het geven van advies aan leerkrachten over de omgang met een bepaald kind of de omgang met een klas.

6.3 Wat is de rol van de intern begeleiders bij de vaktherapie in school?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden ben ik in gesprek gegaan met Marcella Klamer. Zij werkt al zo'n 9 jaar in het regulier basisonderwijs en heeft van daaruit altijd veel contact gehad met de intern begeleiders. Ook heb ik gesproken met Jacqueline Duijvestijn over wat zij in het afgelopen half jaar allemaal voor mij heeft moeten doen, qua begeleiding. De echte stage begeleiding was in handen van Marcella Klamer, maar mevrouw Duijvestijn begeleidde me op gebied van de school. Hoe zit de school in elkaar en hoe ga je om met de specifieke teamleden. De rol van de intern begeleider bij een afgestudeerde vaktherapeut ziet er gedeeltelijk anders uit. De vaktherapeut hoeft niet meer begeleid te worden, wel zal er zo af en toe tijd moeten worden vrijgemaakt om te overleggen. Mijn antwoord op deze vraag is gebaseerd op de manier zo als de afspraken zijn binnen stichting Meerkring. Dit kan op scholen elders in het land anders geregeld zijn.

6.3.1 Taak intern begeleiders bij de vaktherapie

Om een antwoord te kunnen geven op de vraag hoeveel tijd vaktherapie de intern begeleider kost, zal ik hieronder eerst vermelden wat een intern begeleider behoort te doen. Ik zal me hierbij richten op afgestudeerde vaktherapeuten.

6.3.1.1 De intern begeleider draagt zorg voor de doorverwijzing

De intern begeleider is de persoon die verantwoordelijk is voor de doorverwijzing van zorg kinderen naar de therapeut. De leerkracht signaleert vaak in samenspraak met de ouders dat een kind opvallend gedrag vertoont en meldt dit bij de intern begeleider van de school. De intern begeleider maakt dan in samenspraak met ouders en in de meeste gevallen ook de vaktherapeut de keuze wat de meest geschikte vorm van hulpverlening is voor dat specifieke kind. Deze taak heeft een intern begeleider altijd ongeacht of er een vaktherapeut is binnen de school. Voor elke doorverwijzing die er vanuit school wordt gedaan en het contact met de ouders hierover is de intern begeleider verantwoordelijk. Ik veronderstel daarom dat dit weinig tot geen extra werkdruk op zal leveren. Hooguit de tijd die nodig is om Intern begeleiders in en voor te lichten over welke kinderen in aanmerking komen voor vaktherapie. Soms is een lijstje met welke indicaties er zijn al voldoende, Marcella zegt hierover *“ieder kind wat opvalt, om welke reden dan ook”* kan aangemeld worden bij de vaktherapeut.

6.3.1.2 De Intern begeleider houdt mede de voortgang in de gaten

Als vaktherapeut overleg je regelmatig met de intern begeleiders. Dit is altijd zo binnen de samenwerking. Je vormt dan samen een multidisciplinair team. Deze samenwerking kan vragen om extra tijd.

Bij tijd en wijlen is het belangrijk om de voortgang van de kinderen te bespreken. In veel gevallen wordt dit besproken met de leerkrachten, de Intern begeleider en eventuele andere betrokkenen. De gesprekken over zorgleerlingen met alle betrokken is een vast onderdeel van het takenpakket van de intern begeleider en dit zal geen extra tijd opleveren.

6.3.1.3 De intern begeleider maakt ouder contact

Dit hoort bij de vaste taak van intern begeleider. Zij legt contact met de ouders van zorgleerlingen. Dit kan ook door een leerkracht gedaan worden. In dat gesprek kan vaktherapie worden benoemd als mogelijkheid. Als ouders geïnteresseerd zijn, zal het verdere contact met ouders worden onderhouden door de vaktherapeut. Eventueel kunnen ouder gesprekken samen met de Intern begeleider plaats vinden, maar dit geniet niet de voorkeur omdat een therapeutisch gesprek vertrouwelijk is.

6.3.2 Afname van de werkdruk

Uiteindelijk zal een vaktherapeut binnen de school zorgen voor een vermindering van de werkdruk. Dit omdat de vaktherapeut gedeeltelijk de zorg voor probleem kinderen op zich neemt. Hierdoor zal de tijd die de intern begeleider besteed aan deze kinderen kunnen worden verkort. De therapeut zal daarnaast ook de leerkrachten begeleiden in de omgang met zorgleerlingen. De therapeut kan observaties doen in verband met problemen met klassen en daar persoonlijke en algemene adviezen in geven aan de leerkrachten. Ten slotte kan de therapeut zorg dragen voor directe (spoed) opvang voor acute situaties. Dit zijn taken die anders door de Intern begeleider gedaan moeten worden.

6.3.3 Conclusie

Ik kan concluderen dat zeker in het opstartproces, wanneer iedereen (zowel therapeut, leerkrachten als intern begeleiders) nog aan de situatie moeten wennen, dit enige tijd kan kosten voor intern begeleiders. Als iedereen wat meer thuis is in de situatie zal de werkdruk voor intern begeleiders nauwelijks toe nemen door extra taken. Gemiddeld kun je stellen dat een intern begeleider hier maximaal een uur per week aan besteed. Aan de andere kant kan de Intern begeleider bepaalde taken ook door de therapeut laten uitvoeren. De rol van de intern begeleider is heel belangrijk. De intern begeleider draagt verantwoordelijkheid voor het aanmelden van de kinderen bij de vaktherapeut en het mede in de gaten houden van de voortgang van de kinderen. Ook is de rol van de intern begeleider essentieel in het proces om een vaktherapeut naar de school te krijgen en deze vervult de rol van contactpersoon van de therapeut binnen de school.

6.4 Welke informatie moet worden overgebracht aan de intern begeleiders?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden heb ik professionals die werken in het reguliere basisonderwijs een aantal vragen voorgelegd. De antwoorden daarop kunt u hieronder lezen.

6.4.1 Welke informatie moet ik via de workshop over brengen op de Intern begeleiders volgens professionals uit de praktijk?

Ik heb een aantal vaktherapeuten die werken binnen het reguliere basisonderwijs gevraagd wat volgens hen belangrijke punten zijn om aan de Intern begeleiders over te dragen. Hieronder kunt u lezen wat daarop hun antwoord was.

- Het is belangrijk om over te brengen hoe wij met ons vak op een vanzelf sprekende (of zwijgende) manier aan kunnen sluiten bij het kind zonder dat beladen thema's direct aan de orde hoeven te komen, terwijl de essentie van waar het kind tegenaan loopt wel in de aandacht komt.
- Vooral inspelen op de vragen die er vanuit de Intern begeleiders komen. Hier hebben zij het meeste aan.
- Richt je vooral op de vraag, wat jij hen kan bieden op gebied van extra sociaal emotionele steun op school. Ook kun je aandacht besteden aan hun taak als begeleider.

6.4.2 Aan welke informatie hebben de intern begeleiders van Meerkring behoefte?

Naast de meningen van professionals is het ook van belang rekening te houden met de wensen en behoeften van de intern begeleiders. Helaas hebben een aantal intern begeleiders niet gereageerd op de mailing, maar behoeften die kenbaar zijn gemaakt zijn:

- Informatie over creatieve therapie op gebied van toepassingsmogelijkheden in de dagelijkse praktijk van de basisschool voor zoveel mogelijk kinderen. Suggesties voor inbedden in de interne zorgstructuur, ervaringsdeskundigen (IB, leerling, leerkracht, ouder).
- Een workshop waarbij we ervaringen horen van ouders/vaktherapeut en kennis kunnen maken met een werkvorm zou van meerwaarde kunnen zijn, omdat je als groepsleerkracht/intern begeleider nog beter kunt zien wat de werkwijze van een vaktherapeut kan zijn. Zo kun je ook naar ouders toe een duidelijk beeld geven als wij CT voor een kind voorstellen.
- Ervaringsverhaal van een intern begeleider met ervaring op gebied van vaktherapie.
- Informatie over welke kinderen baat hebben bij vaktherapie. Op school zijn genoeg probleemkinderen, maar of ze allemaal baat zullen hebben bij vaktherapie kan ik niet inschatten.

6.4.3 Conclusie

Intern begeleiders hebben zelf een goed beeld van wat ze zouden willen weten. Daar kun je gebruik van maken tijdens het geven van de workshop. Ook zullen er een aantal momenten zijn waarop expliciet wordt gevraagd naar vragen die leven onder de deelnemers. Wat me opvalt is dat de vragen vanuit intern begeleiders die er nu al zijn, vooral praktisch van aard zijn en zich richten op ervaringen en kennis over de inbedding in de bestaande zorgstructuur.

6.5 Wat zijn toepassingsmogelijkheden van vaktherapie in de dagelijkse praktijk en hoe kan dit ingebed worden in de bestaande zorgstructuur?

6.5.1 Bestaande zorgstructuur binnen de school

Scholen voor regulier basisonderwijs zijn tegenwoordig veelal bezig met het ‘weer samen naar school’ beleid. Dit houdt het volgende in:

” De overheid zorgt ervoor dat basisscholen goed samenwerken met scholen voor speciaal basisonderwijs. Deze aanpak heet ‘Weer samen naar school’ (WSNS). Door samen te werken, kunnen scholen kinderen met problemen goed helpen. Dat is belangrijk voor kinderen die moeilijker leren, gedragsproblemen of opvoedingsproblemen hebben. Maar ook voor kinderen met woordblindheid (dyslexie), aandachtstoornissen en concentratiestoornissen, zoals ADHD of bepaalde vormen van autisme. Daarnaast kunnen ook hoogbegaafde kinderen speciale aandacht nodig hebben.”³

Dit zorgt ervoor dat kinderen met problemen langer in het reguliere basisonderwijs worden gehouden. Dit heeft tot gevolg dat kinderen die op sociaal emotioneel gebied opvallen eerst binnen de eigen school moeten blijven en hulp krijgen bij de problemen, voor ze doorverwezen kunnen worden naar het speciaal basisonderwijs. Om dit te kunnen doen is er binnen de school een zorgsysteem aanwezig. Leerkrachten en intern begeleiders hebben regelmatig gesprekken over de voortgang van leerlingen. Dit gaat in veel gevallen over de cognitieve ontwikkeling, maar kan even goed betrekking hebben op de sociaal emotionele ontwikkeling. De vaktherapeut kan tijdens deze gesprekken aanwezig zijn en een aandeel hebben met betrekking tot de omgang van kinderen met sociale en emotionele problemen. Over kinderen die opvallen zijn vaak gesprekken, want met die kinderen moet iets worden gedaan. De vaktherapeut kan bijv. komen observeren in de klas en kan de leerkracht tips en adviezen geven. Vandaaruit kan besloten worden om een kind in therapie te laten gaan. Leerkrachten zijn opgeleid om leerstof aan te bieden en de cognitieve ontwikkeling van de kinderen te begeleiden, therapeuten zijn opgeleid om kinderen op sociaal-emotioneel gebied te ondersteunen. Ze kunnen elkaar aanvullen en via dit overleg multidisciplinair werken. Ieder brengt zijn eigen kracht in om een kind te begeleiden, observeren en te behandelen.

6.5.2 individuele therapie

Individuele therapie kan het gemakkelijkste worden toegepast binnen de dagelijkse praktijk van het reguliere basisonderwijs. Als de therapeut flexibel is kan er rekening gehouden worden met het klassenrooster. Het kind is hiervoor 45 minuten uit de klas. Door de directe lijn van leerkracht naar therapeut zijn adviezen over de omgang met zorgkinderen snel en gemakkelijk uit te wisselen. Binnen individuele therapie is er alle ruimte voor het kind en kan aan bijna elke problematiek gewerkt worden. Het individuele karakter van de therapie geeft veel mogelijkheden voor ontwikkeling van het kind. Dit omdat er maar één kind is waar rekening mee gehouden dient te worden. Het is dan gemakkelijker om volledig bij het kind aan te sluiten en er kan een vertrouwde sfeer en vertrouwensband ontstaan tussen kind en therapeut. Deze sfeer is van belang voor het welslagen van de therapie. De individuele therapie is duurder dan de groepsbehandeling. Individuele therapie kost binnen de school zo’n €45.00 per kind per sessie. De oudergesprekken die daarbij horen zijn meestal gratis.

³ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/extra-aandacht-op-de-basisschool>

6.5.3 Groepstherapie

Een andere vorm van therapie die in het reguliere basisonderwijs kan worden toegepast is groepstherapie. Ook dit vindt plaats binnen de school. Er wordt een groepje kinderen gevormd met bij elkaar passende problematieken. De kinderen zijn allemaal tussen de 1.15 uur en 1.30 uur uit de klas weg. De groep bestaat meestal een grote van 3 tot 6 kinderen. Dit zal afhangen van het aantal kinderen dat een zelfde soort probleem heeft. Je kunt niet zomaar kinderen bij elkaar zetten, daar moet goed over worden nagedacht.

Binnen de groep kan vooral gewerkt worden aan doelen als samenwerken, echtscheiding (kinderen die te maken hebben met gescheiden ouder. Hierdoor krijg je lotgenoten contact) en sociale vaardigheden. Veel persoonlijker doelen kunnen naar mijn mening beter niet in de groep behandeld worden. Dit is vaak te persoonlijk en daarvoor is een vertrouwensband nodig. Deze band is vaak moeilijker op te bouwen in een groep. Groepstherapie kan een goede oplossing zijn voor de wat meer 'oppervlakkige' problemen en het geeft de mogelijkheid om meer kinderen te behandelen voor een lagere prijs. Voor groepstherapie kan door een afgestudeerde therapeut € 30.00 tot €35.00 per kind gevraagd worden.

6.5.4 In de dagelijkse praktijk

Een therapeut binnen de school houdt in dat er extra expertise is binnen de school. Mochten er problemen zijn met het kind dan kan waar nodig meteen hulp worden ingeschakeld. De therapeut kan direct worden geraadpleegd en een oplossing komt daarmee dichterbij. Soms signaleert een leerkracht dat een leerling niet lekker in zijn vel zit, maar kan niet goed de vinger op het probleem leggen. Daar kan de therapeut op inspringen en vanuit de eigen professionaliteit kijken naar het kind.

6.5.5 Conclusie

De toepassingsmogelijkheden van vaktherapie zijn groot. Er zijn veel verschillende taken die door de vaktherapeut gedaan kunnen worden. Vaktherapie sluit makkelijk aan bij de normale gang van zaken binnen de scholen. Dit kan als volgt: kinderen die problemen hebben, kunnen binnen de school op verschillende manieren worden geholpen. Als eerste wordt een kind in een gesprek met leerkracht en Intern begeleider besproken. Mochten er sociaal emotionele problemen spelen of een vermoeden hiervan, dan kan de therapeut bij dit gesprek betrokken worden. De therapeut kan beginnen met observeren in de klas en van daaruit kan er besloten worden om een therapie met dit kind te starten. In dat geval kan er gekozen worden voor individuele of groepstherapie afhankelijk van de doelen die er gesteld worden. De groepstherapie is minder persoonlijk en minder gericht op de problemen van dat ene kind. Bij individuele therapie is dit wel het geval en is het kind ook korter uit de klas weg.

6.6 Op welke manieren kun je informatie over vaktherapie overbrengen?

In dit hoofdstuk zal ik aandacht besteden aan mijn laatste deelvraag die mede zal leiden tot het antwoord op de hoofdvraag. Er zijn verschillende manieren waarop je informatie kan overbrengen en niet elke manier is even geschikt voor de intern begeleiders uit het reguliere basisonderwijs. Om erachter te komen wat een geschikte manier is, zal ik hieronder eerst uitzoeken welke manieren er zijn, welke manieren passen bij intern begeleiders en wat er al gedaan is binnen 'Meerkring'. En ten slotte welke vorm van informatieoverdracht ik verder ga uitwerken.

6.6.1 Verschillende mogelijkheden voor het overbrengen van informatie

Misschien wel de belangrijkste eerste keuze is of je kiest voor eenzijdige of meervoudige communicatie. Bij eenzijdige communicatie kun je denken aan een film of een hoorcollege. De informatie wordt overgebracht vanuit een persoon en de ontvanger van de informatie reageert hier niet op. Bij meervoudige communicatie wordt er direct gereageerd op de boodschap. Mijn eigen ervaring is, dat als je mensen vraagt om direct mee te doen er meer van de informatie wordt opgeslagen.

Er zijn verschillende vormen om informatie aan een groep over te brengen, namelijk: via een hoorcollege, lezing, workshop, groepsgesprek, voorstelling, maar het kan ook op een meer onpersoonlijke manier zoals via het uitdelen van een folder, het laten zien van een film of het maken van een website. Soms is er niet een manier die het beste is, maar werkt een combinatie van verschillende manieren.

Ik kies ervoor om me verder te verdiepen in communicatiemiddelen met meervoudige communicatie en waarbij persoonlijk informatie wordt overgebracht.

6.6.2 Welke manier past bij intern begeleiders uit het reguliere basisonderwijs?

Zoveel verschillende mensen als er zijn, zoveel verschillende intern begeleiders zijn er ook. Ik denk niet dat er een manier is waarbij je alle intern begeleiders kunt bereiken. In mijn vooronderzoek heb ik de leerstijlen van Kolb al bekeken. Deze leerstijlen vertellen iets over de verschillende manieren waarop mensen leren. Hieronder heb ik de leerstijlen van Kolb in een tabel gezet:

Naam leerstijl	Acties	Soort informatieoverdracht
De doener	'Ik word graag in het diepe gegooid en ik leer voornamelijk door te doen'.	Opdrachten, vooral uitvoerend bezig zijn. Eigen ervaring is belangrijk
De denker	Hij houdt van logica en redeneringen. Ook zijn voor hem gestructureerde situaties het meest geschikt.	Informatieoverdracht via hc, structuur is belangrijk en onderzoeken en bewijzen vind hij interessant.
De dromer	Hij wil eerst bedenken en zich inleven in de situatie en vervolgens pas doen. Tijdens dit inleven komen al verschillende mogelijke oplossingen naar voren met hun uitkomsten.	Een college of gesprek met daarna opdrachten past bij de dromer. Verschillende meningen stimuleren hem. Geef hem de tijd om ervaringen te verwerken en gebruik voorbeelden tijdens de uitleg.
De Beslissers	Hij wil graag dat theorie en praktijk gekoppeld worden. Dat betekent dat hij het meeste leert als hij een opdracht uitvoert met een expert.	Informatie overdracht met daarbij ervaringsopdrachten. Geef voorbeelden uit de praktijk en laat hem zelf problemen oplossen.

Verskillende mensen hebben verschillende leerstijlen, wat betekent dat als ik informatie wil overbrengen ik daar ook rekening mee zal moeten houden. Het best kun je dan een combinatie maken tussen verschillende onderdelen zodat je de grootste groep bereikt. Kijkende naar de leerstijlen van Kolb zou dat betekenen dat als je eerst informatie overbrengt, waarbij ook praktijkvoorbeelden voorkomen en dat verschillende ervaringsopdrachten aanbied, je waarschijnlijk het dichtst in de buurt komt. Je kunt het nooit iedereen naar de zin maken.

6.6.3 Wat is er al gedaan binnen 'Meerkring'?

Men kan leren van voorgaande ervaringen. Daarom heb ik met Marcella Klammer, de vaktherapeut van 'Meerkring' en begeleider van stagiaires binnen 'Meerkring' gevraagd naar haar ervaringen met het voorlichten van intern begeleiders. Zij heeft al veel gedaan bij het benaderen van de scholen die binnen 'Meerkring' vallen. Het contact is zowel persoonlijk, telefonisch als over de mail geweest. Bij de meeste scholen is zij inmiddels een keer of 3 langs geweest. Zij heeft contact gehad met het expertisecentrum van 'Meerkring', zij heeft artikelen geschreven, informatiemappen gemaakt met literatuur en eigen ervaringen. Daarnaast heeft zij informatie geschreven voor ouders en leerkrachten en zij is veel op algemene bijeenkomsten langs geweest en heeft daar haar verhaal verteld. Sommige scholen hebben dankzij al die inspanningen nu een vaktherapeut of stagiaire, maar bij lange na nog niet iedere school. Wat ik hieruit kan leren is dat het zelf ervaren van vaktherapie nog niet is uitgetoetst en dat daarbij nog een kans ligt.

6.6.4 Welke manier van informatie overbrengen kies ik?

Ik kies ervoor om informatie over te brengen via een workshop. Ik vind dit de meest geschikte manier omdat ik dan zowel informatie kan overbrengen als de deelnemers een ervaring mee kan laten maken. Op deze manier hoop ik me aan te passen aan zoveel mogelijk leerstijlen zodat zoveel mogelijk intern begeleiders er iets aan hebben.

6.6.5 Welke voorwaarden zitten er aan deze manier van presenteren?

Bij het voorbereiden van een workshop moet je op een aantal punten letten. Deze punten staan beschreven in het boek: "Workshops, de complete handleiding voor geweldige workshops". Een aantal van de voor mij meest belangrijke punten zal ik hieronder kort beschrijven.

6.6.5.1 30%-70% regel

Deze regel houdt in dat je om het een workshop te mogen noemen 30% van de tijd mag besteden aan theorie en informatie overdracht en dat 70% van de workshop besteed moet worden aan oefeningen. Kees Blase zei hierover dat dit een goede regel is, maar dat voor een beginnend workshop begeleider 40%-60% ook goed is. Het gaat voornamelijk om de verhouding, wil het een workshop mogen heten, anders is het meer een presentatie. Ik denk dat deze regel een goede maatstaf is, zo word je er ook aan herinnerd dat je mensen vooral zelf moet laten werken en ontdekken en ik als workshop leider vooral steunend aanwezig dien te zijn.

6.6.5.2 Controle houden

Veel mensen zijn bang de controle te verliezen door mensen aan het werk te zetten. Volgens dit boek is dat niet geheel juist. Je houdt juist gemakkelijker controle doordat je veel afwisselende activiteiten aanbied, veel gemotiveerdere deelnemers hebt, dan wanneer ze

alleen maar moeten luisteren etc. Wel is het belangrijk, aldus Kees Blase, dat jij de tijd in het oog houdt en ook stuurt, het is van essentieel belang dat je rond loopt en de activiteit stuurt. Ook moet je van te voren aangeven hoeveel tijd er is voor de activiteit en de mensen er weer bij halen als de tijd verstreken is. Je kunt dat doen d.m.v. een belletje.

6.6.5.3 Interactief leren/verschillende leerstijlen

Dit is een belangrijk punt voor het geven van een workshop. Het gaat er vooral om dat je je deelnemers gebruik laat maken van zowel hun linker als rechter hersenhelft zodat ze sneller leren en meer informatie opnemen. Ook kun je gebruik maken van de meervoudige intelligentie van de mens en het gebruik van meerdere zintuigen. Doordat je de informatie laat binnenkomen via meerdere kanalen (het RLKF leren) word het leren ook gemakkelijker. De afkorting RLKF staat voor: Redeneren, Luisteren, Kijken en Fysiek bezig zijn. Ik kan dit verwerken in mijn workshop door gesproken presentaties aan te vullen met afbeeldingen en fysieke opdrachten. Als ik een goede afweging maak in de inhoud en zorg dat er uit elke categorie iets is terug te vinden, dan kom ik tegemoet aan alle wensen van het integraal leren. Ten slotte komt het leerrendement ten goede als de deelnemers plezier hebben in het geen zij doen. Hier kan ik voor zorgen door het aanbieden van een activiteit. Het is natuurlijk aan de deelnemers zelf of ze hierin plezier zullen hebben.

6.6.6 Conclusie

De belangrijkste conclusie die ik kan trekken uit bovenstaand onderzoek is dat er al veel geprobeerd is om binnen de Meerkring de intern begeleiders te interesseren voor vaktherapie. Dit heeft niet altijd tot resultaat geleid. Het is belangrijk dat er bij het aanbieden van de informatie ook rekening gehouden wordt met verschillende manieren van leren zoals die door Kolb zijn beschreven. Er zijn tal van mogelijkheden om de informatie over te brengen, per organisatie en doelgroep kan gekeken worden wat de meest geschikte manier is. Ik kies daarom voor een workshop waarbij ik zowel opdrachten aanbied als informatie over breng. Het is belangrijk om een middenweg te vinden tussen informatie en opdrachten, dit omdat je dan bij elke leerstijl een klein beetje aansluit. Ook vanuit wat er al gedaan is binnen 'Meerkring' is een workshop nieuw en relevant om uit te proberen.

7. Algemene Conclusie

Zoals hierboven te lezen is lopen de werkzaamheden sterk uit een, maar kun je het grofweg indelen in twee groepen werkzaamheden, namelijk individuele therapie of groepstherapie in kleine groepjes en trainingen voor een hele klas of grote groep. Er zijn verschillende mogelijkheden voor vaktherapeuten om te werken in het reguliere basisonderwijs en dat de mogelijkheden er zijn wordt bewezen door de therapeuten die werken in het onderwijs. Er wordt al het nodige gedaan op gebied van vaktherapie in het onderwijs, maar de markt is nog niet verzadigd. Helaas kan ik geen compleet beeld schetsen aangezien er praktijken zijn die wel in het onderwijs werken, maar die om uiteenlopende redenen niet hebben gereageerd. Het beeld wat ik nu heb is dat er voornamelijk beeldende therapeuten werken in het onderwijs.

Bijna alle kinderen uit het reguliere basisonderwijs kunnen baat hebben bij vaktherapie. Zoals eerder in dit hoofdstuk is gesteld zijn er maar enkele contra-indicaties voor vaktherapie. Het kan gebeuren dat de contra-indicatie voortkomt uit het contact tussen cliënt en therapeut wat niet klikt. Dan kan er alsnog wel sprake zijn van een indicatie voor vaktherapie, maar met een andere therapeut. Het is belangrijk om rekening te houden met het feit dat het zichtbare gedrag niet altijd het onderliggende probleem is. Tijdens de observatie periode dien je ook verder te kijken dan alleen het gesignaleerde gedrag en ook aandacht te besteden aan de eventuele onderliggende lagen. Kinderen spelen van nature en verwerken problemen en angsten binnen spel. Hier kun je als therapeut op inspelen en dit proces begeleiden. Vaak komen er kinderen in vaktherapie die hun problemen niet meer goed kunnen verwerken en daarbij hulp nodig hebben. Zij zijn vastgelopen in de ontwikkeling en door middel van de vaktherapie kan die ontwikkeling dan weer gestimuleerd worden. Het grootste gedeelte van het werk van de vaktherapeut bestaat uit geven van therapie, maar voor de vaktherapeut in het onderwijs is een veelzijdige rol weggelegd. Want naast het geven van therapie kan de therapeut een aandeel leveren binnen het zorgadvies team van de school, oudergesprekken houden met ouders die niet meer met de school overweg kunnen en zo een verbindende factor spelen en ten slotte het geven van advies aan leerkrachten over de omgang met een bepaald kind of de omgang met een klas.

Ik kan concluderen dat zeker in het opstartproces, wanneer iedereen (zowel therapeut, leerkrachten als intern begeleiders) nog aan de situatie moeten wennen, dit enige tijd kan kosten voor intern begeleiders. Als iedereen wat meer thuis is in de situatie zal de werkdruk voor intern begeleiders nauwelijks toe nemen door extra taken. Gemiddeld kun je stellen dat een intern begeleider hier maximaal een uur per week aan besteed. Aan de andere kant kan de Intern begeleider bepaalde taken ook door de therapeut laten uitvoeren. De rol van de intern begeleider is heel belangrijk. De intern begeleider draagt verantwoordelijkheid voor het aanmelden van de kinderen bij de vaktherapeut en het mede in de gaten houden van de voortgang van de kinderen. Ook is de rol van de intern begeleider essentieel in het proces om een vaktherapeut naar de school te krijgen en deze vervult de rol van contactpersoon van de therapeut binnen de school.

Intern begeleiders hebben zelf een goed beeld van wat ze zouden willen weten. Daar kun je gebruik van maken tijdens het geven van de workshop. Ook zullen er een aantal momenten zijn waarop expliciet word gevraagd naar vragen die leven onder de deelnemers. Wat me

opvalt is dat de vragen vanuit intern begeleiders die er nu al zijn, vooral praktisch van aard zijn en zich richten op ervaringen en kennis over de inbedding in de bestaande zorgstructuur.

De toepassingsmogelijkheden van vaktherapie zijn groot. Er zijn veel verschillende taken die door de vaktherapeut gedaan kunnen worden. Vaktherapie sluit makkelijk aan bij de normale gang van zaken binnen de scholen. Dit kan als volgt: kinderen die problemen hebben, kunnen binnen de school op verschillende manieren worden geholpen. Als eerste word een kind in een gesprek met leerkracht en Intern begeleider besproken. Mochten er sociaal emotionele problemen spelen of een vermoeden hiervan, dan kan de therapeut bij dit gesprek betrokken worden. De therapeut kan beginnen met observeren in de klas en van daar uit kan er besloten worden om een therapie met dit kind te starten. In dat geval kan er gekozen worden voor individuele of groepstherapie afhankelijk van de doelen die er gesteld worden. De groepstherapie is minder persoonlijk en minder gericht op de problemen van dat ene kind. Bij individuele therapie is dit wel het geval en is het kind ook korter uit de klas weg.

De belangrijkste conclusie die ik kan trekken uit bovenstaand onderzoek is dat er al veel geprobeerd is om binnen de Meerkring de intern begeleiders te interesseren voor vaktherapie. Dit heeft niet altijd tot resultaat geleid. Het is belangrijk dat er bij het aanbieden van de informatie ook rekening gehouden wordt met verschillende manieren van leren zoals die door Kolb zijn beschreven. Er zijn tal van mogelijkheden om de informatie over te brengen, per organisatie en doelgroep kan gekeken worden wat de meest geschikte manier is. Ik kies daarom voor een workshop waarbij ik zowel opdrachten aanbied als informatie over breng. Het is belangrijk om een middenweg te vinden tussen informatie en opdrachten, dit omdat je dan bij elke leerstijl een klein beetje aansluit. Ook vanuit wat er al gedaan is binnen 'Meerkring' is een workshop nieuw en relevant om uit te proberen. Zoals hierboven te lezen is lopen de werkzaamheden sterk uiteen, maar kun je het grofweg indelen in twee groepen werkzaamheden; individuele therapie of groepstherapie in kleine groepjes en trainingen voor een hele klas of grote groep. Er zijn verschillende mogelijkheden voor vaktherapeuten om te werken in het reguliere basisonderwijs en dat de mogelijkheden er zijn wordt bewezen door de therapeuten die werken in het onderwijs. Er wordt al het nodige gedaan op gebied van vaktherapie in het onderwijs, maar de markt is nog niet verzadigd. Helaas kan ik geen compleet beeld schetsen aangezien er praktijken zijn die wel in het onderwijs werken, maar die om uiteenlopende redenen niet hebben gereageerd. Het beeld wat ik nu heb is dat er voornamelijk beeldende therapeuten werken in het onderwijs. Bijna alle kinderen uit het reguliere basisonderwijs kunnen baat hebben bij vaktherapie.

Mijn hoofdvraag was: Op welke manier is de rol van de vaktherapeut in het reguliere basisonderwijs over te brengen aan intern begeleiders?

Het antwoord staat hierboven eigenlijk al genoemd, maar zal ik hier nog een keer herhalen. Er zijn verschillende mogelijkheden om de rol van de vaktherapeut over te brengen aan de intern begeleider, maar van uit de ervaringen die door Marcella Klammer (vaktherapeut binnen 'Meerkring') is opgedaan, kies ik ervoor dat wellicht de meest geschikte manier een workshop is, waarbij ook ervaring wordt opgedaan binnen het medium. De weg van de ervaringsgerichte workshop is nog niet bewandeld en van daar uit de moeite waard om te proberen. Ook binnen andere scholen is dit een manier die toegepast kan worden. De inhoud van de workshop kan worden aangepast aan het team waaraan de workshop wordt gegeven.

8. Aanbevelingen

Als vervolgonderzoek zou het wenselijk kunnen zijn als studenten pilot workshops gaan geven met deze handleiding als basis, waarna zij een effectenmeting kunnen doen en daardoor in beeld kunnen krijgen of deze vorm van voorlichting het gewenste effect heeft. Een ander onderzoek wat mij zeer zinvol lijkt, is een onderzoek dat meer gericht is op het buitenland. In bijvoorbeeld Duitsland is men al veel verder in de ontwikkeling van vaktherapie, wellicht kunnen wij hier in Nederland nog veel van leren en ons voordeel doen met wat zij daar al hebben bedacht.

Voor studenten die in het reguliere basisonderwijs willen werken heb ik als aanbeveling, om binnen hun stage al te netwerken en vooral te laten zien dat je goed werk levert. Het geven van deze workshop binnen je stage kan ook helpen om dit werkveld te bereiken.

9. Dankwoord

Gedurende het schrijven van dit verslag ben ik verscheidene keren tegen problemen aangelopen. Gelukkig waren er ook steeds mensen in mijn omgeving die mij op die momenten konden helpen om die problemen het hoofd te bieden. Daarom wil ik graag de mensen bedanken die mij hebben geholpen tijdens het schrijven en ontwikkelen van mijn PP.

Bij deze wil ik alle studenten en professionals bedanken die een bijdrage hebben geleverd gedurende dit onderzoek. Mijn evaluatiegroep in het bijzonder Marcella Klammer, Jacqueline Duijvestijn, Kees Blase en Jolande Buitenhuis. Ook de studenten die mij hebben geholpen Leonie Burggraaf, Cyriara van Broekhoven en Yvonne Bom. Daarnaast bedank ik alle mensen die een vragenlijst hebben willen invullen.

Dit verslag was zeer leerzaam om te schrijven. Na een jaar stage te hebben gelopen op een school voor regulier basisonderwijs is het een leuke uitdaging om op papier te krijgen wat nu werkelijk het nut van vaktherapie en de rol van de intern begeleider is. Ook is het belangrijk om aannemelijk te maken dat vaktherapie thuis hoort in het reguliere basisonderwijs. Ik denk dat ik hierin goed ben geslaagd en het is leuk om in de feedback van mijn evaluatiegroep terug te lezen, dat het klopt wat ik zeg en dat ze het een goed en degelijk onderzoek vinden. Het is ook fijn om te lezen dat het te zien is dat ik veel tijd heb gestoken in dit onderzoek.

10. Literatuurlijst

10.1 Boeken:

Grabau, E. en Visser, H. (2002) *Creatieve therapie, spelen met mogelijkheden*, Houten/Diegem: Uitgeverij Bohn Stafleu Van Loghum,

Highmore Sims, N. (2007) *Workshops, de complete handleiding voor geweldige workshops*, Benelux:Pearson Education

10.2 Artikelen:

Caminada, G. en Klamer, M. (september 2008). Samen zijn wij eruit gekomen, vaktherapie beeldend in de praktijk, *De wereld van het jonge kind*, p. 2-6

Caminada, G. en Klamer, M. (december 2009) Het belang van het kind, *HJK*, p. 22-25

Smid, S. en Gosselinga, M. (4/2010) Samen in therapie: 'Help onze dochter tiranniseert het gezin'. *Educare*, p. 34,35

10.3 Afstudeeronderzoeken

Klamer, M. Praktijk onderzoek: elke school zijn eigen therapeut, leerlingenzorg of jeugdzorg de taak van de reguliere school. Februari 2007

Midden, van, F. Een nieuwe optie, onderzoek naar de behoefte aan en de mogelijkheden voor creatieve therapie binnen het reguliere onderwijs, Praktijkonderzoek creatieve therapie, Amersfoort, januari 2004

Lamaris, J. en Haaren, van, M. Wie weet wat ik wil? Onderzoek naar de hulpvraag van het kind voor vaktherapie, praktijkonderzoek Amersfoort 2007

Lamaris, J. en Haaren, van, M. waar een wil is, is een weg, een observatiemodule voor beeldend- of muziektherapie waarin het achterhalen van de hulpvraag van het kind centraal staat. Praktijk project, Amersfoort 2007

10.4 Websites:

Akker, D, van den en Tromp, A. (2006) Vaktherapie Beeldend binnen het basisonderwijs, een brochure voor basisscholen, P. 9 en 11,
http://www.beeldendevaktherapie.nl/data/cms_media/docs/2982007132626171.pdf
geraadpleegd op: 13 maart 2012 10:26

Extra aandacht op de school, <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/extra-aandacht-op-de-basisschool> Geraadpleegd op 27 maart 2012 11:14
verschillende leerstijlen, verschillende manieren van leren.

<http://www.studiekring.nl/studietips/verschillende-leerstijlen-verschillende-manieren-van-leren> Geraadpleegd op 19 april 10:00

http://nl.wikipedia.org/wiki/Interne_begeleider geraadpleegd op 18 april 2012 15:40

10.5 Geraadpleegde personen:

Drs Blase, Kees, directeur Landelijk Centrum Stressmanagement, medisch fysicus en andragoloog, 25 jaar workshops, congressen en trainingen geleid als medewerker van het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum, geïnterviewd op 14 februari 2012, Loosdrecht, voor mijn afstudeerproduct aan de HU/ISW onderwerp van het gesprek, het geven van een workshop, waar moet je rekening mee houden en hoe schrijf en organiseer je dat.

Klamer, Marcella (expert), vaktherapeut beeldend, geïnterviewd op 17 februari 2012, Amersfoort, voor mijn afstudeerproject aan de HU/ISW, onderwerp van gesprek, wat is er binnen de meerkring al gedaan aan voorlichting, hoe kan ik de meerkring bereiken en wat kan ik beter wel of niet doen.

Duijvestijn, Jacqueline, Intern begeleider bij obs de Meander in Amersfoort, geïnterviewd op 2 maart 2012, Amersfoort, voor mijn afstudeerproject aan de HU/ISW, onderwerp van gesprek, wat is de rol van de intern begeleider bij de vaktherapie binnen de school.

Verschillende vaktherapie praktijken (gevonden via www.vaktherapie.nl)